

RÁNKI GYÖRGY SZÉKFOGLALÓJA

MÁTRAI LÁSZLÓ AKADÉMIKUS, OSZTÁLYELNÖK AVATÓBESZÉDE

Tisztelt Osztályülés!

Akadémiánk, mint legfőbb és leginkább felelős tudományos testület, társadalmi hivatását — elsősorban és nélkülözhetetlen módon — tagjainak alkotó munkáján keresztül tudja betölteni. Új tagjainak megválasztása tehát nem egyszerűen az alapszabály szerinti működés hivatalos aktusa, hanem lényegi, tartalmi, minőségi kérdés, melyben nem kevesebbről van szó, mint egy-egy tudományág fejlődéséről vagy visszafejlődéséről, olyan döntésekről, melyekért valamennyi tudománytörténeti felelősséggel tartozunk népünk és hazánk jövőjének.

Akadémiánk 1976. évi Közgyűlése Ránki Györgyöt, a történettudományok doktorát, az MTA Történettudományi Intézetének ügyvezető igazgatóját, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszékének egyetemi tanárát Akadémiánk levelező tagjává választotta.

Az 1930. augusztus 4-én Budapesten született Ránki György tudományos pályafutásának főbb állomásait az alkotások tekintélyes sora jelzi.

1955-ben jelent meg szerzőtársával — az azóta már szintén Akadémiánk levelező tagjává választott — Berend T. Ivánnal együtt írott első kötete a magyar gyáripár századeleji történetéről. 1957-ben védte meg kandidátusi disszertációját, amelynek témája: a magyar gyáripár fejlődésének története a 30-as években és a második világháború időszakában. A történettudományok doktora minősítést Magyarország gazdasága az első három éves terv időszakában c. munkájáért nyerte el 1963-ban. A magyar kapitalizmus gazdaságtörténetének feltárásában (Berend T. Ivánnal közösen) végzett munkáját négy jelentős monográfia és számos tanulmány jelzi. Ezek a munkák testesítik meg ma is elsősorban a 20. századi magyar tőkés gazdaság történetének marxista feldolgozását. (Ezért a tudományos teljesítményért kapták a szerzők 1961-ben a Kossuth-díjat.) E kutatások összegezeként jelent meg 1972-ben a magyar gazdaság 19—20. századi fejlődését bemutató könyvük is.

A gazdaságtörténeti kutatások mellett Ránki György a legújabbkori politikai — különösen diplomáciai — történeti kutatásoknak is szakavatott

művelőjévé vált. Maradandó művei: Emlékiratok és valóság Magyarország második világháborús szerepéről; 1944. március 19-e, Magyarország német megszállása; A második világháború története. Ezek mellett az ő irányításával készült el „A Wilhelmstrasse és Magyarország” c. forráskiadvány, amely az európai szocialista országok közül elsőként adja közre a német külügyi iratok vonatkozó darabjait.

Munkásságának harmadik nagy területét a 19—20. századi kelet-európai gazdaságtörténeti (Berend T. Ivánnal közösen végzett) kutatásai képezik. 1969-ben megjelent kötete világviszonylatban is első összefoglaló a 19—20. századi Kelet-Európa gazdaságtörténetéről, amely kiterjedt forrásbázis alapján, marxista elemzéssel, a legkorszerűbb, összehasonlító módszerrel helyezi új megvilágításba a megkésett ipari forradalom és az azt követő tőkés fejlődés számos kelet-európai sajátosságát, valamint e történeti táj társadalmi struktúrájának változásait a 20. század közepéig.

Ránki György a messzemenő objektivitást, ami történetírására mindekelőtt jellemző, mindenkor szervesen kapcsolja össze a kommunista történetész szemléletmódjával. Tudományos tevékenységét az új problémák és új módszerek iránti érzék, valamint az alapos forrásismeret jellemzik. Kutatói eredményei jelentős nemzetközi elismerést is kiváltottak — részben idegen nyelvű publikációi által, részben a nemzetközi tudományos kongresszusokon elhangzott előadásai, hozzászólásai révén.

Tudományos és tudományszervezői tevékenysége mellett meg kell emlíkeznünk oktatói munkásságáról is. Mint a debreceni egyetem tanára sok fiatal történész indulását segítette.

Munkásságának eddigi elismerései: gazdaságtörténeti kutatásaiért 1961-ben Kossuth-díjat, tudományos és tudományszervezői munkásságáért 1964-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatát és 1974-ben a Munka Érdemrend arany fokozatát nyerte el.

Tisztelt Osztályülés!

Ránki György személyében Osztályunk a fiatal történészek generációjának olyan tagjával erősödik, aki már a mi társadalmunk neveltje, akinek a számára tehát az ökonómia és a história egysége nem egyszerűen elméleti módszertani követelmény, hanem megvalósított gyakorlat, a hazánkban oly sikerrel végzett gazdaságtörténeti kutatásoknak (Pach Zsigmond Pál és Berend T. Iván után és mellett) örvendetes folytatása. Az elhangzott székfoglalóra is rámutatva hadd emeljem ki történészeink elméleti tisztánlátásának azt a nagy fontosságát, hogy a történeti látásmódot — konkrét kutatásokra támaszkodva — segítik érvényre jutni és elterjedni a néha igen erős pozitivisták vagy technokrata hatások ellenében.

Most, amikor Ránki Györgynek az őt akadémiai levelező tagságának jogaiba beiktató oklevelet átnyújtom — kívánok neki további szép tudományos eredményeket, jó egészséget és töretlen alkotó kedvet!